

NYUGATI FORGALOM

IV

Négy szék és egy asztal. Az asztalon papír – a székekben férfiak. Ablakok az utca fölött. Az utcán emberek – az ablakokon eső. Ez absztrakció, festett kép is lehetne, de az ártatlan, a gyanútlan emberek mozogtak odalenn, és az eső nedvesen verte az ablaküveget.

Mert a négy férfi meg sem moccant, a szabatos jogi okmány az asztalon nem mozdult. Azután...

– Uraim, érdekeinket bemutattuk, egyeztettük, harmonizáltuk. Mostantól mindenki a rá vonatkozó részletek szerint cselekedjék. Indítványozom tehát, hogy egyetértésünk jeléül lássuk el kézjegyünkkel e dokumentumot, és távozzunk.

Felállt egy férfi, papirossal a kezében. Felállt egy másik. Fogta a papírt, átfutotta, és megszólalt.

– Ez megfelel igényeinknek; jó szövegezés. Ez az irat előnyöket és biztonságot szavatol vállalatainknak. Igen, ebben a dokumentumban nagy profitot látok. Aláírom.

Felállt a harmadik. Megigazította szemüvegét, végigolvasta a tekercest. Szája hangtalanul mozgott, és amikor szavak is elhangzottak, mind egyiknek súlya volt.

– El kell ismernünk, és ebben jogászaink is egyetértenek, e feljegyzés szövege és megfogalmazása *világos*. Mindenhol azt hallom: a hatalom ellenére, amellyel felruház minket, az áll benne, ami jogos, ami törvényileg lehetséges. Így hát aláírom. – Újra elolvasta az iratot, és továbbadta a negyediknek.

Vállalatvezető lévén, mint a többiek, szíves-örömet ellátta volna kézjegyével, hogy azután távozzék. De homloka elfelhősödött. Ült, olvasott, ellenőrzött, felülvizsgált. Azután letette a papírost.

– Noha egyetértetek, nem írhatom alá ezt a dokumentumot. És önök sem. – Látta meghökken arcukat. – A belefoglalt hatalom lehetetleníti el. Az okok, amelyeket megneveztek, amelyek *lehetővé teszik* a jogos lépéseket.

A hatalmas célok, a támogatás teljes biztosítása, a nagy volumenű megengedett intézkedések – mindezt, habár törvényes, nem fogadhatjuk el. Ha törvénytelen lenne, megkockáztathatnánk, mert akkor a törvény szembeszállna velünk – támogatná és nem elnyomná a dolgozók ezreit; védené és nem veszni hagyná a gyengébbek érdekeit.

81

De ha a törvény, ha kormányunk elismeri, hogy ezzel a traktátussal *jogunkban áll* tízezreket elköltöztetni, ahogyan érdekeink diktálják, sőt kihasználni azokat, akiknek jogait képviseljük, akkor ott a határ – nem tehetjük meg a lépést, amely veszélybe sodorná a ránk bízottak boldogulását.

Van hatalmunk, mint mindenkinek, akik nagy célokat szolgálnak. De ha az isteni útmutatás szerint ítélünk, ami pénzemberek számára nem könnyű feladat, megértjük, hogy mint erőseknek mi a kötelességünk az „átlagember” iránt, így hát, uraim, nagyon kérem, ne cselekedjünk ily önző módon.

Ismét csend lett a szobában. Egy üzletember ízekre szedett egy viselkedéskódexet, s ezzel felmutatott egy másikat.

Három társa átlátta okfejtését, s átlátván, a testvériség céljaira cserélte a régi üzleti célokat.

– Menjünk el a busszal, és hagyjuk a jog enyészetére ezt a dokumentumot.

III

A ragyogó reggeli napfény elsuhant a várakozó tetők fölött, és telibe találta a dombon álló ház leeresztett redőnyeit.

A hatalmas, középkori ágyon megmozdult a takaró, és egy álmos fej elfordult a párnán, amikor kopogás hallatszott az ajtó felől.

Két frissen borotválkozott, csinos fiatalember sorjázott be a szobába.

– Jó reggelt, bácsikám! A narancslé előállt – köszönt az egyik, míg a másik az ablakokhoz lépve felhúzta a redőnyöket. A napfény e gesztusra készségesen beözönlött a szobába.

– Elkéstemek, Gregory – morgott a férfi az ágyból. Beleivott a narancslébe, majd felkönyökölt. – A fenébe is! Ha Minnie még egyszer benne hagyja a magokat, ki fogom rúgni. – Kiköpte a magot a szőnyegre.

– Vedd fel, Henry, és dobd a szemétkosárba! – parancsolta.

– Bácsikám – vigyorgott Gregory a tároló felől jövet. – Hogy van a lábad? Jó hírt hoztunk...

– Pofa be! – förmedt rá az idősebb férfi. – Amikor Henry utasítom valamire, azt akarom, hogy Henry teljesítse. Hiába vagytok ikrek, meg tudlak különböztetni benneteket. Szóval szedd csak ki szépen, Gregory, azt a magot a szemétkosárból, hadd csinálja Henry, amit mondtam neki.

Egész életemben arra törekedtem, hogy a dolgok *rendben* legyenek. A könyvtáram mindig ugyanabban az állapotban van. A szobám mindig ugyanabban az állapotban van. A ház mindig ugyanabban az állapotban van.

82 Bementem a városba, dolgoztam, elmentem a templomba, imádkoztam – mindig ugyanúgy. Mindig úgy gondolkodtam és cselekedtem, ahogy kellett. Polgármesterként a legfőbb erősségem nem én magam voltam, hanem a józan szokásaim...

– Ő, újra meg fognak választani, bácsikám – biztatta az egyik. – Most azonban jó hírt hoztunk...

– Teringettét, kölyök, persze hogy meg fognak választani! – szakította félbe a beteg. – Nem erről beszélek. – Türelmetlenül mutatta, hogy még egy párnát kér. – Miattatok aggódom. Megboldogult apátok arra kért, viseljem gondotokat. De a kutyafáját, mit tehetnék? Kitöröm a lábam... le kell vágni, ez a helyzet. Értetek küldetek, hogy legyetek az irodámban, míg felépülök. Az ördögbe is! Elveszteni a fél lábamat még csak hagyján, de valakinek a stupiditása miatt elveszteni egy választást! Mondjátok csak, ugye nem nyúltatok ahhoz a keresztrejtvényhez ott a padlón?... Na azért. Valamivel nekem is el kell foglalnom magam.

– Jó hírünk van, bácsikám...

De az öreg már vissza is süppedt a takaró alá. Enyhült a haragja. Észrevette az ágyán játszadozó napfényt. – Előbb ti hallgassatok meg engem. – Szomorú volt a hangja.

– Jó életem volt. – Feljűk fordult. – De sohasem élveztem. Egy cseppet sem. Túl sok volt a dolgom ahhoz, hogy megházasodjam. Hanyagoltam a nőket. Nem dohányoztam, nem ittam, nem kár... a fenébe is, káromkodtam, de abban mi az élvezet? Sohasem élveztem a golfot, sohasem értem el a kilencvenet. Nem szerettem sem a zenét, sem a költészetet, sem... – A keresztrejtvényére gondolt. Elhallgatott, csendben maradt... Agya különös irányt vett, amerre még sohasem járt.

A nap már az arcát köszöntötte.

– Teringettét, fiúk! – kiáltott fel. – Erre még sohasem gondoltam. A politika egyetlen nagy keresztrejtvény... elragadó. Akárcsak – hirtelen felült az ágyon – az élet! Ááááá! – Sohasem mosolygott még így. – Tegnap este, Henry, még azt gondoltam, lehetne belőlem valami, ha megvolna mind a két lábam. De akár nyomorék vagyok, akár *nem*, most már értem, olyan lehetek... olyan... – Körülnézett a szobán. – Igen! Akár a nap!

Remegő, boldog ujjal mutatott a tűzgyolyóra.

– *Drága* bácsikánk – nevettek az ikrek, és Henry azt mondta: – Megvan mind a lét lábad. Ez a jó hír! Az orvos közölte, hogy fölösleges az amputáció. A lehető leghamarabb el kell kezdened járni. Holnap délután mindhárman bebusozunk a városba!

A tízhüvelykes hanglemez forgott a korongon. Gyönyörű, pezsdítő trombitaszóló áradt a kis hangszóróból. A lány felkelt a padról. A kapcsolóért nyúlt, és az éles trombitahangok gurgulázva elhaltak. 83

Felkavarta a zene; gyermekkoráról álmodott.

A kis próbahelyiségben lemezalbumok sorai fogtak közre két férfit. Az egyik előhúzott egy Beethoven-négyest, és odaadta a másiknak.

– Próbálja ki ezt, uram, amint az ifjú hölgy végez a gépnél.

– Semmi szükség rá – nevetett a másik. – Azt hiszem, a Budapest Vonósnégyesben nyugodtan megbízhatom. – A lány kilépett a fülkéből, és letett ötvenöt centet a pultra.

– Megveszem – mondta, felmutatva a lemezt. Így hát a férfi és a lány együtt távozott a lemezboltból, hónuk alatt a hanglemezekkel.

– Jó meleg napunk van – kezdte a lány.

– Ó – felelte a férfi –, nekem semmit sem tartogat a nap. Már az éjszaka sem.

– Szóval maga is így érez? – vágta rá a lány. – Maga is úgy érzi, hogy... mintha mozdony volna a síneken... csak megy, megy, és nem tudja, hová? – Elpirult – végül is egy vadidegennel beszél. – Komolyan gondolom. Maga szerint van értelme az életnek?

– Nekem nincs se éjszakám, se nappalom – felelte őszintén a férfi. – Csak ez van. – Felmutatta a lemezt. – A zenén múlik az életem.

– A lány felé fordult. Látta, hogy csinos, de inkább a bája ragadta meg, mint az arca. Barátságos mozdulattal kézen fogta. – A parkon át megy?

– Nem bánom – felelte a lány, és elindultak az ösvényen. Egy perc múlva egy padhoz értek, amely két fa között állt.

– Itt mindig megpihenek egy kicsit – mondta a férfi, elengedve a lány kezét. – Talán még találkozunk.

A lány arca még pirosabb lett. Remegve megérintette a férfi kabátját, és azt suttogta: – Nem bánja, ha én is leülök? *Kérem!* Muszáj! – Némán állt.

A férfi beharapta az ajkát, szelíden elvette tőle a lemezt, az albumával együtt letette a padra, és odahúzta maga mellé a lányt. Aztán még közelebb húzta, és lassan átkarolta a vállát.

– Nem mertem remélni – mormolta –, mert attól a pillanattól fogva, hogy megláttam, már tudtam, miért jelent nekem olyan sokat a zene. Azért, mert pótszer... csodás pótszer, persze... valami jobbat helyettesít... olyasmit... olyasmit... – a lányra nézett – mint maga.

Ültek, örültek egymásnak.

– Most úgy forog körülöttünk a föld, mint egy óriás hanglemez – folytatta a férfi. – És ez a lemez... hallja, látja?... az élet dalát játssza!

Most mindenütt zene van. Ezek a fák, ez a fű, ez az ég, mind a mi ritmusunkra ring. – Kitérta a másik karját. – Ó, szerelem! – Lehajolt, és megcsókolta a lányt.

– Holnap délután buszra szállunk, és bemegyünk a városba a házassági engedélyért meg a többiért.

– Igen – dalolta a lány, és megigazította a férfi gallérját.

I

Kedves Anyám!

Nagy alázattal írom neked ezt a levelet, kedves anyám. Most már túllátok gyengeségemen és embertársaim gyengeségén. De csak mióta felkelt ma reggel a nap.

Életem első tíz éve csakis énvelem, énvelem, énvelem volt tele, semmi mással. Csak azok a dolgok érdekeltek, amiket adhattál nekem. Ételet akartam, álmod, gyönyört. Önző majom voltam. Nem érdekelt, ki van mellettem és miért.

Aztán a rákövetkező évek során egyre erősebben éreztem magamban valamilyen „jelenléte”. Hogy minek a jelenléte, nem érdekelt, csak annyit tudtam, ha helyesen cselekszem, ez a „jelenléte” rám mosolyog. De amikor magammal gondoltam – s ezzel ártottam valaki másnak –, ez a „jelenléte” összevonta a szemöldökét.

Végül megtanultam szeretni ezt a „jelenléte”, és Istennek neveztem. Segített megértenem, hogy ő az élet igazsága. Megértettem, hogy követnem kell, és próbáltam közelebb húzni magamhoz. De ő azt mondta, „Még nem állsz készen”, és kartávolságom kívül maradt.

Elcsüggedtem, amiért nem birtokolhatom. Leteremtettem, és visszatértem... majdhogynem életem első fázisához. Dohányoztam, káromkodtam, jól éreztem magam – azt hittem, már végképp nem érdekel.

Aztán ez a „jelenléte” bátorításokat kezdett a fülemben suttogni. Hallgattam. Olyan fényt tartott elém, hogy nem tehettem mást, megpróbáltam. Csak attól féltem, nem érem el ezt a fényt, mielőtt meghalok.

Küszködésem közepette rátaláltam gyarlóságomra. Isten, suttogva, megmutatta az erőmet is. Így hát felfedeztem egy másik módszert: ha ez sem válik be, személyes hitvallásra lesz szükségem, amely táalentumaimra és kudarcaimra is kiterjed.

És csodát tett, mert a beteljesülés nehézsége módot adott rá, hogy megismerjem és kipróbáljam erőmet.

De ráébredtem, hogy ennek a hitvallásnak sem lehet eleget tenni, így hát kiegészítettem erre: „isteni jelenléte”, és máris értelme lett minden fájdalomnak és kellemetlenségnek.

De ez a kiegészítés sem hozta közelebb a fényt. Most már csak az Ő JELENLÉTÉRE vágytam önmagamban; de hiába. Hagytam, hogy Ő beszéljen hozzám; könyörögtem Neki. Azt követtem, amit Ő: csakis az Ő akaratát igyekeztem teljesíteni.

És ma, ma ajándékot hozott a nap. Kedves anyám, ma végre eljött hozzám a fény – éppen a legjobbkor. A legjobbkor, mert kezemben tartom az Egyesült Államok Hadseregének befogadó nyilatkozatát. Holnap buszra szálllok.

Szerető fiad, —————

0

Associated Press – „Tízen veszítették életüket az évszak eddigi legszörnyűbb közlekedési balesetében. Ma késő délután egy busz összeütközött egy teherautóval, és felborult. A halottak között van négy vállalatvezető, egy kisvárosi polgármester és egy fiatal nő. Az áldozatok teljes listáját lásd a harminckettedik oldalon.”

„Mert mindenki a maga útján jut a mennyországba.”

(Fordította: Gy. Horváth László)

Új Forrás 2017/4 – Truman Capote:
Nyugati forgalom

